Pastoralne smjernice za međukulturalne migracije

Odsjek za migrante i izbjeglice

Dikasterij za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja

SADRŽAJ

PREDGOVOR

SKRAĆENICE

UVOD

1. PREPOZNATI I NADVLADATI STRAH

2. PROMICATI SUSRET

3. SLUŠATI I BITI SUOSJEĆAJNI

4. ŽIVJETI NAŠ KATOLICITET

5. SMATRATI MIGRANTE BLAGOSLOVOM

6. OSTVARITI EVANGELIZACIJSKU MISIJU

7. SURAĐIVATI U CILJU ZAJEDNIŠTVA

ZAKLJUČAK

PREDGOVOR

Ove *Pastoralne smjernice* sadrže prijedloge za područje međukulturalnog pastorala i na konkretan način prevode moj poziv preporučen u enciklici *Fratelli tutti* da se razvija kultura susreta. Potičem vas da se vratite slici poliedra koji »predstavlja društvo u kojem razlike koegzistiraju integrirajući, obogaćujući i osvjetljavajući jedna drugu (…). Zapravo, od svakoga se nešto može naučiti, nitko nije beskoristan, nitko nije suvišan« (FT, 215).

»Svi smo u istom čamcu«, pozvani na zalaganje za univerzalno bratstvo. Za članove Katoličke Crkve ovaj se poziv pretvara u obvezu da budu sve više vjerniji svom katolicitetu. Kao što sam napisao u *Poruci za 107. svjetski dan migranata i izbjeglica,* »u susretu s različitošću stranaca, migranata, izbjeglica, te u međukulturalnom dijalogu koji iz toga može proizaći, pruža nam se prilika da rastemo kao Crkva, da se međusobno obogatimo«.

U trenutcima najvećih kriza, poput onih uzrokovanih pandemijom i ratovima kojima svjedočimo, zatvoreni i agresivni nacionalizmi (FT, 11) i radikalni individualizam (FT, 105) poljuljaju i dijele naše jedinstvo, kako u svijetu tako i unutar Crkve. Najvišu cijenu plaćaju oni koji najlakše mogu postati *oni drugi*: stranci, migranti, marginalizirani, oni koji žive na egzistencijalnim periferijama. Ovi prijedlozi stoga predlažu uvijek sve veće *mi*, koje se obraća i cijeloj ljudskoj zajednici i Crkvi.

»Katolički vjernici pozvani su raditi zajedno, svatko polazeći od zajednice u kojoj živi, kako bi Crkva postala sve uključivija.« Ove nas *Pastoralne smjernice* pozivaju da proširimo način na koji živimo kao Crkva. Potiču nas da vidimo dramu dugotrajnog iskorjenjivanja i da prihvatimo, zaštitimo, integriramo i promičemo našu braću i sestre, kao i da stvorimo mogućnosti za suradnju koje vode prema zajedništvu. Nude nam da doživimo novu Pedesetnicu u našim susjedstvima i našim župama, postajući svjesni bogatstva njihove duhovnosti i njihove žive liturgijske tradicije.

To je, također, prilika za doživjeti Crkvu istinski sinodalnu, u hodu, a ne nepomičnu, nikad zadovoljnu, nego Crkvu koja »ne pravi razliku između domaćeg stanovništva i stranaca, između žitelja i gostiju«, jer na ovoj zemlji svi smo hodočasnici.

Pozvani smo sanjati zajedno. Ne smijemo se bojati »sanjati i činiti to zajedno kao jedino čovječanstvo, kao suputnici na istom putu, kao sinovi i kćeri ove iste zemlje koja je naš zajednički dom, svi kao braća i sestre« (FT, 8). Ovdje prikupljeni prijedlozi pozivaju nas da osiguramo da taj san počne od naše svakodnevice i da se širi poput šatora do kraja svijeta, integrirajući našu braću i sestre migrante i izbjeglice, gradeći zajedno kraljevstvo Božje u bratstvu i univerzalnosti.

Gospodin Isus nam govori da je svaki susret s izbjeglicom ili migrantom prilika za susret s Njim samim (usp. Mt 25,35). Njegov nas Duh čini sposobnima da prigrlimo svakoga kako bismo stvorili zajedništvo u različitosti, usklađujući razlike bez nametanja ujednačenosti koja depersonalizira. U ovoj radosti susreta, katoličke su zajednice pozvane rasti i prepoznavati novi život koji migranti donose sa sobom.

Franjo

Vatikan, 3. ožujka 2022.

SKRAĆENICE

ACR: Pontificio consiglio *Cor unum* e Pontificio consiglio della Pastorale dei migranti e degli itineranti, *Accogliere Cristo nei rifugiati e nelle persone forzatamente scradicate*, Città del Vaticano, 2013. (Papinsko vijeće *Cor unum* i Papinsko vijeće za pastoral migranata i putnika, *Prihvatiti Krista u izbjeglicama i osobama prisilno iskorijenjenima,* Vatikan, 2013.)

CMU:Pontificia commissione per la Cura pastorale dei migranti e degli itineranti, *Chiesa e mobilità umana*, *Lettera circolare alle Conferenze episcopali*, 1978. (Papinsko povjerenstvo za pastoral migranata i putnika, *Crkva i ljudska mobilnost, O*kružnica biskupskim konferencijama,1978.)

EG: Franjo*,* Apostolska pobudnica *Evangelii gaudium,* Vatikan, 2013.

EMCC: Pontificio consiglio della pastorale dei migranti e degli itineranti, *Erga migrantes caritas Christi*, Città del Vaticano, 2004. (Papinsko vijeće za pastoral migranata i putnika, *Erga migrantes caritas Christi,* Vatikan, 2004.)

FT: Franjo, Enciklika *Fratelli tutti*, Vatikan, 2020.

LG: Drugi vatikanski koncil, Dogmatska konstitucija o Crkvi, *Lumen gentium*, Vatikan, 1964.

M&R: Sezione migranti & rifugiati del Dicastero per il servizio dello sviluppo umano integrale (Odjel za migrante i izbjeglice Dikasterija za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja)

PMU: Congregazione per l'Educazione cattolica, *La Pastorale della mobilità umana nella formazione dei futuri sacerdoti*, Città del Vaticano, 1986. (Kongregacija za katolički odgoj, *Pastoral ljudske mobilnosti u izobrazbi budućih svećenika,* Vatikan, 1986.)

RSS: Pontificio consiglio *Cor unum* e Pontificio consiglio della pastorale dei migranti e degli itineranti, *Rifugianti: una sfida alla solidarità*, Città del Vaticano, 1992. (Papinsko vijeće *Cor unum* i Papinsko vijeće za pastoral migranata i putnika, *Izbjeglice: izazov solidarnosti,* Vatikan 1992.)

Uvod

»Od iznimne je važnosti obratiti pozornost da bismo mogli biti blizu novih oblika siromaštva i krhkosti u kojima smo pozvani prepoznati Krista patnika, čak i ako nam to naizgled ne donosi opipljive i neposredne koristi. Migranti, (beskućnici, izbjeglice), predstavljaju mi poseban izazov jer sam pastir Crkve bez granica koja se osjeća majkom svih. Stoga pozivam zemlje na velikodušnu otvorenost, koja će umjesto straha od uništenja lokalnog identiteta biti sposobna stvarati nove kulturne sinteze […]« (EG, 210).

Sve više shvaćamo da je cijeli svijet pred izazovom da zajedno radi na rješavanju potreba i temeljnih prava ljudi pogođenih prisilnim raseljavanjem, bilo unutar bilo izvan svojih granica. Danas je Katolička Crkva pozvana tražiti nov pristup ljudskim odnosima. Ovo počinje priznanjem da smo *svi braća*, svi smo braća i sestre.

Kao što sam naveo u poruci za Svjetski dan migranata i izbjeglica 2021. godine, kao Crkva moramo se suočiti s dva važna izazova, koji u isto vrijeme predstavljaju priliku i čine misiju, bilo *ad intra* bilo *ad extra*.

Izazov *ad intra* tiče se *načina življenja katoliciteta naše vjere*, Crkve koja je sposobna uključiti svakoga i priznaje da je svaka osoba krštena u Katoličkoj Crkvi punopravan član, ma gdjegod da se on ili ona nalazili. To znači prihvatiti katolike iz bilo kojeg dijela svijeta i integrirati ih u lokalnu zajednicu kao građane i ravnopravne članove, kao što sveti Pavao jasno kaže: »Tako dakle više niste tuđinci ni pridošlice, nego sugrađani ste svetih i ukućani Božji« (Ef 2,19). Svi katolici imaju pravo na punu pripadnost Crkvi, shvaćenu kao *aktivno* građanstvo: to znači biti odgovoran, sudjelovati u životu Crkve, animirati bogoslužje i doprijeti do zajednica vlastitom pobožnošću i kulturnim izričajima. Prvi je korak, dakle, napraviti prostor, proširiti šator kako bi se obuhvatili svi bez ikakve podjele ili razdvajanja staleža, gdje svatko može zadržati svoje razlike kako bi obogatio zajednicu, po uzoru na bogatstvo Trojstva: jedinstvo Boga u kojem su tri osobe.

Izazov *ad extra* odnosi se na *biti uistinu misionarska Crkva*: doprijeti do onih kojima je potrebna pomoć, odbačenih, marginaliziranih, potlačenih… Svi su oni osobe koje treba priznati kao takve i o kojima se treba brinuti, jer je to zapovijed Gospodnja. I dobrohotnošću i ljubavlju treba poticati na obraćenje srca, osobito onih koji su izvan Crkve, bilo osobnim izborom, bilo zbog nenavještanja spasonosne poruke Isusa Krista njima.

Vidljiv izraz života Crkve u pojedinim konkretnim zajednicama trebao bi odražavati različitost njezinih članova. Pridošlice su za nas izazov da preispitamo način na koji smo župa, ne po uzoru na selo u kojem se svi poznaju i na došljake se gleda kao na dodatak izvana, nego na Crkvu u hodu, uvijek *otvorenu za primanje drugih.* Ne radi se o asimilaciji, nego o obogaćivanju i putu k preobrazbi svih članova zajednice, jer oni koji dolaze u neku državu ne bi se trebali osjećati kao građani drugog reda, nego kao dio zajednice, jednog jedinog *nas*, kao punopravni članovi Crkve.

Smjernice za pastoral međukulturalnih migracija pokušavaju ponuditi prijedloge i vodič za djelovanje, koji se mogu izraziti četirima glagolima: *primiti, zaštititi, promicati* i *integrirati*. Tim je glagolima Sveti Otac sažeo zauzetost Katoličke Crkve u korist onih koji žive u egzistencijalnim predgrađima, jer »nije riječ o nametanju programa socijalne skrbi odozgo, nego o zajedničkom putu kroz ova četiri djelovanja, gradnji gradova i mjesta koja su, uz zadržavanje svojih kulturnih i vjerskih identiteta, otvoreni za različitosti i znaju kako im dati vrijednost u ime ljudskog bratstva«[1].

1. **PREPOZNATI I NADVALDATI STRAH**

»Ja sam Bog, Bog tvoga oca. Ne boj se sići u Egipat, jer ću ondje od tebe proizvesti velik narod.« (Post 46,3)

Strah je vrlo prisutan suputnik na putovanjima ljudi i zajednica koje se nađu suočeni s novim situacijama i okolnostima. Shvaćamo kako Egipat, koji predstavlja nepoznatu stvarnost, ulijeva strah Jakovu unatoč brojnim tvrdnjama da će sve biti u redu. Nadamo se da strah, koji bi mogao proizvesti negativne percepcije ili protivljenja u susretu s drugima, neće poprimiti pretjerane razmjere, nego ćemo ga razmotriti i potom nadvladati zahvaljujući uvijek pažljivom Božjem zahvatu.

Izazov

Negativna percepcija migranata i izbjeglica stoji na putu iskrenog primanja mnoge ranjive braće i sestara u hodu. Iskrivljene percepcije stranca shvaćenog kao prijetnja političkoj i gospodarskoj sigurnosti često navode domaće zajednice da se boje drugoga, uključujući migrante i izbjeglice, povećavajući stavove netolerancije i ksenofobije.

Odgovor

Katolička Crkva pozvana je pomoći domaćim zajednicama da istinski razumiju fenomen migracija i osiguraju prikladno okruženje za međusoban susret. To se može postići sljedećim djelovanjima.

1. Suočiti se sa strahovima ljudi i pomoći im da prevladaju svoju tjeskobu, poboljšavajući njihovo znanje o migrantima i izbjeglicama, o povijesti migranata, te o temeljnim uzrocima i učincima njihove migracije.

Uz pomoć socijalnih i pastoralnih djelatnika potrebno je stoga učiniti da domaće stanovništvo osvijesti složene probleme migracija i suprotstavi se neutemeljenim sumnjama i uvredljivim predrasudama prema strancima.[2]

2. Uključiti sredstva javnog priopćavanja u širenje dobrih običaja primanja i gostoprimstva, kao i priča o migrantima i izbjeglicama koji uspješno pridonose cjelovitom ljudskom razvoju zajednica domaćina.

Društveni mediji na ovom polju imaju veliku odgovornost. Na njima je, naime, da razotkriju stereotipe i ponude točne informacije. Time se događa da prokažu pogreške nekih, ali i da opišu poštenje, ispravnost i veličinu duha većine. […] I sredstva javnog priopćavanja su pozvana ući u ovu »pretvorbu stavova« i potaknuti ovu promjenu ponašanja prema migrantima i izbjeglicama.[3]

3. Pozitivno govoriti kada se javno govori o migrantima i izbjeglicama te širiti čvrste argumente utemeljene na istraživanju protiv njihovog pogrešnog predstavljanja.

U tom smislu, sredstva javnog priopćavanja imaju važnu ulogu u oblikovanju javnog mnijenja i odgovornost u uporabi ispravne terminologije kada je riječ o izbjeglicama, tražiteljima azila i drugim oblicima migracija […].[4]

4. Promicati empatiju i solidarnost prema migrantima i izbjeglicama, prepoznati ih kao našu braću i sestre, nositelje istog ljudskog dostojanstva i suprotagoniste u izgradnji sve šireg *nas* u društvu i u poticanju punog izražaja kršćanskog bratstva u Crkvi.

Želim vas pozvati na veću svijest o vašem poslanju: vidjeti Krista u svakom bratu i sestri u potrebi, naviještati i braniti dostojanstvo svakog migranta, svakog prognanika i svakog izbjeglice. Na taj se način pružena pomoć neće smatrati milostinjom koja ovisi o dobroti naših srdaca, nego dužnim činom pravde.[5]

5. Uključiti tinejdžere i mlade, koji su otvoreniji i imaju više razumijevanja prema migrantima i izbjeglicama, u stvarnu promjenu prema migracijskim sadržajima.

Pomozite mladima da rastu u kulturi susreta, da budu sposobni susresti različite ljude, različitosti i rasti s razlikama: tako se raste uz usporedbu, uz dobru usporedbu.[6]

2. PROMICATI SUSRET

Oni ga sprijeda ušutkivali, ali on je još jače vikao: »Sine Davidov, smiluj mi se!« (Lk 18,39)

Slijepac iz Jerihona želi susresti Isusa, ali ostali ga pokušavaju spriječiti. Ne dopušta da ga ti ljudi obeshrabre od toga susreta, nego viče još glasnije da ga Isus čuje. Živimo u sredinama u kojima se susreti često izbjegavaju; koče ih i ljudi koji bi željeli održati *status quo* ili, još gore, raspirivati □□sukobe; ili gdje ljudi nastoje ušutkati glasove marginaliziranih, isključujući ih iz okupljanja koja grade zajednicu. Promicati susret znači provoditi ga »na sav glas« stvaranjem prilika u kojima se mogu čuti svi glasovi, posebice oni najranjivijih ljudi.

Izazov

Katoličke zajednice često se nađu nespremne i dezorijentirane zbog dolaska velikog broja migranata i izbjeglica. Potonji, međutim, mogu imati poteškoća u integraciji s domaćim stanovništvom, pribjegavajući stvaranju komfornih zona i geta.

Odgovor

Katolička Crkva pozvana je graditi mostove između domaćih zajednica i pridošlica, promičući istinsku *kulturu susreta*. To se može postići djelujući na sljedeće načine.

1. Proaktivno se uključiti u borbu protiv nejednakosti i promicati promjenu kulture otpada u kulturu brige i susreta, kao sastavnoga dijela života zajednice.

Kršćani, jaki u sigurnosti vjere, mogu pokazati da će prepreke stvorene nepravdom početi padati stavljajući dostojanstvo ljudske osobe sa svim njezinim potrebama na prvo mjesto.[7]

2. Pomoći da se migraciju vidi kao međusobno povezan globalan fenomen, koji nudi prilike za obogaćujuće susrete i kulturan rast za sve osobe koje sudjeluju.

Puko stavljanje skupina migranata pored mjesnog stanovništva teži uzajamnom zatvaranju kultura ili uspostavljanju među njima odnosa koji su samo površni ili tolerantni. Umjesto toga trebalo bi promicati uzajamnu oplodnju kultura. To pretpostavlja poznavanje i otvorenost kultura jednih prema drugima, u okolnostima izvornog razumijevanja i dobronamjernosti.[8]

3. Pripremiti migrante za korisne životvorne susrete u sklopu katoličkog obrazovanja: u školi, na vjeronauku, u skupinama mladih, formacijama u vjeri i drugo.

Posvećeni muškarci i žene, zajednice, laičke udruge i crkveni pokreti, kao i pastoralni djelatnici, moraju se osjećati posvećeni odgoju prije svega kršćana u prihvaćanju, solidarnosti i otvorenosti prema strancima, kako bi migracije postale sve *značajnija* stvarnost Crkve, a vjernici otkrili *semina Verbi* (*sjeme Riječi*) svojstveno različitim kulturama i religijama.[9]

4. Pozvati župe da stvore prostore za susrete gdje i mjesno stanovništvo i pridošlice imaju priliku podijeliti svoja iskustva i slaviti svoju kulturalnu raznolikost: primjerice, sportski događaji, zabave ili druga društvena događanja. S obzirom na njihovu posebnu osjetljivost i potrebe, treba razviti posebne pastoralne programe za mlade mjesnog stanovništva i za novopridošle.

Stoga su partikularne Crkve pozvane otvoriti se, upravo zbog evanđelja, boljem dočeku migranata s pastoralnim inicijativama susreta i dijaloga, ali i pomažući vjernicima da prevladaju predrasude i izbjegavanja.[10]

5. Osposobiti pastoralne djelatnike koji su *graditelji mostova*, promicatelji obogaćujućeg dijaloga i dijeljenja između mjesnog stanovništva i pridošlica. To može započeti stupanjem u kontakt s pridošlicama unutar župnog područja, pozivajući ih da postanu aktivni članovi domaće zajednice.

Svi napori koje možete učiniti gradeći mostove između crkvenih, župnih i biskupijskih zajednica, kao i putem biskupskih konferencija, bit će proročka gesta Crkve koja je u Kristu »znak i sredstvo najprisnijeg jedinstva s Bogom i jedinstva cijelog ljudskog roda« (LG, 1).[11]

3. SLUŠATI I BITI SUOSJEĆAJNI

»Radujte se s radosnima; plačite sa zaplakanima.« (Rim 12,15)

Istinsko slušanje uvijek je vježba suosjećanja i empatije, što znači da osoba koja sluša mora naučiti brinuti se za osobu koja dijeli svoje iskustvo, te da ljudsko iskustvo mora odjeknuti u njezinu srcu. Upravo taj stav suosjećanja i brige o drugima i s drugima ujedinjuje osobe i stvara suosjećajnu ljudsku zajednicu.

Izazov

Zbog sumnjičavosti ili nespremnosti, mjesne katoličke zajednice mogu previdjeti iskustva i potrebe, strahove i težnje migranata i izbjeglica, sprječavajući empatiju i suosjećanje potrebne da bi susret s njima bio smislen i obogaćujući.

Odgovor

Smatrajući svaku priliku za susret s migrantima i izbjeglicama u potrebi kao jedinstvenu priliku za susret sa samim Isusom Kristom (usp. Mt 25,32) i obnašanje zapovijedi ljubavi, Katolička Crkva pozvana je gorljivo ih slušati i rasti u suosjećanju. To se može postići sljedećim djelovanjima.

1. U mjesnim katoličkim zajednicama promicati kulturu brige za migrante i izbjeglice koji su duboko ranjeni, s posebnom pozornošću na maloljetnike.

»Tko god primi samo jedno od ove djece u moje ime, mene prima; a tko god prima mene, ne prima mene, nego onoga koji me posla« (Mk 9,37; usp. Mt 18,5; Lk 9,48; Iv 13,20). Ovim riječima evanđelisti podsjećaju kršćansku zajednicu na Isusov nauk koji je oduševljavajući, a u isto vrijeme pun obveza. Ova izreka, naime, ocrtava siguran put koji vodi k Bogu.[12]

2. Pozvati župljane, osobito tinejdžere i mlade, da se osobno uključe u programe pomoći migrantima i izbjeglicama u potrebi, kako bi ih se potaknulo na empatiju i suosjećanje.

Svećenici, redovnici i redovnice, laici i nadasve mladići i djevojke, moraju biti osjetljivi u pružanju potpore mnogim sestrama i braći koji se, bježeći od nasilja, moraju nositi s novim životnim stilom i poteškoćama integracije. Nagovještaj spasenja u Isusu Kristu bit će izvor olakšanja, nade i »potpune radosti« (usp. Iv 15,11).[13]

3. Dodati tečajeve savjetovanja i slušanja kao dio osposobljavanja pastoralnih djelatnika za brigu o migrantima.

Stoga je prijeko potrebno da se od početka u sjemeništima »duhovna, teološka,

pravna i pastoralna izobrazba… senzibilizira za probleme koji se javljaju na području pastorala osoba u pokretu«[14].

4. Ohrabriti katoličke zdravstvene i socijalne radnike da nude posebne usluge migrantima i izbjeglicama u potrebi, kao i tečajeve za pastoralne djelatnike kao dio svoje misije.

Sociolozi, psiholozi, antropolozi, ekonomisti, pravnici i kanonisti, moralisti i teolozi mogli bi se okupljati, i uspoređujući svoja znanja i iskustva s dušebrižnicima, pridonijeti u produbljivanju razumijevanja fenomena i predlaganju prikladnih načina za suočavanje s njim.[15]

4. ŽIVJETI NAŠ KATOLICITET

»Vi znate kako je Židovu zabranjeno družiti se sa strancem ili k njemu ulaziti, ali meni Bog pokaza da nikoga ne zovem okaljanim ili nečistim.« (Dj 10,28)

Petar, potaknut Duhom i pozivom rimskog stotnika Kornelija, otvoreno priznaje svoju pretpostavku da treba izbjegavati ljude koji pripadaju drugim narodima i vjerama. Ali on također otvoreno priznaje da mu je Bog pokazao nov i drukčiji put: način da pozove ljude da sudjeluju u spasenju koje nudi Krist i žive u potpunosti katolicitet Crkve.

To je put kojim je od toga trenutka Crkva, poduprta Duhom, pozvana kročiti.

Izazov

Sklonost prema unaprijed pripremljenoj ujednačenosti i nacionalističkoj retorici unutar nekih mjesnih katoličkih zajednica, sukobljava se s pravim značenjem Crkve koja je po svojoj prirodi univerzalna, sastavljena od ljudi različitih jezika i tradicija. Ta sklonost dovodi do podjela i ugrožava nastojanja već učinjena da se potakne izvoran izraz sveopćeg zajedništva Crkve.

Odgovor

Katolička Crkva pozvana je obuhvatiti mnoštvo svojih članova kao bogatstvo koje treba cijeniti, kao priliku da pokažemo da smo sve više *katolici*, te kao dar koji treba slaviti živim liturgijama koje poštuju različite kulturne tradicije. To se može učiniti sljedećim djelovanjima i razmišljanjima.

1. Promicati shvaćanje Crkve kao zajedništva u različitosti, na sliku trojedinoga Boga, i kao majke svih, doma i obitelji za sve krštene.

Snagom toga katoliciteta pojedini dijelovi donose svoje darove drugim dijelovima i cijeloj Crkvi, tako da cjelina i pojedini dijelovi rastu međusobnom univerzalnom razmjenom i zajedničkim nastojanjem prema punini u jedinstvu.[16]

2. Vidjeti izvornu raznolikost kulturnog i vjerskog izričaja unutar mjesnih katoličkih zajednica kao priliku da se nauči što od različitih tradicija i za promicanje međukulturalnog uvažavanja kreativnom komunikacijom.

Kao sakrament jedinstva, Crkva nadilazi prepreke i ideološke ili rasne podjele, te naviješta svim ljudima i svim kulturama potrebu da teže istini, u pogledu pravedne usporedbe, dijaloga i međusobnoga prihvaćanja. Stoga se različiti kulturni identiteti moraju otvoriti univerzalnoj logici, ne odričući se vlastitih pozitivnih karakteristika, već stavljajući ih u službu cijelog čovječanstva. Angažirajući svaku partikularnu Crkvu, ova logika ističe i očituje ono jedinstvo u različitosti koje se razmatra u trojstvenoj viziji, te zauzvrat upućuje zajedništvo svih na puninu osobnog života svake osobe.[17]

3. Zajamčiti prikladne prostore za slavlje liturgije i pozvati vjernike da sudjeluju u raznim slavljima kako bi cijenili bogatstvo katoličke duhovnosti i tradicije.

Jedinstvo Crkve ne daje zajedničko podrijetlo i jezik, nego Duh Pedesetnice koji, okupljajući u jedan narod ljude različitih jezika i naroda, daje svima vjeru u istoga Gospodina i poziv u istu nadu.[18]

4. Ponudu posebne pastoralne skrbi – služitelja, prostora i programa – svim vjernicima različitih etničkih podrijetla, uvijek treba shvatiti kao prvi korak u dugotrajnom integracijskom procesu, usmjerenom postizanju zajedništva u različitosti.

S obzirom na današnji velik broj iseljenika i turista, biskupske su konferencije zamoljene da sve što se odnosi na proučavanje i organizaciju njihove duhovne službe, povjere delegiranom svećeniku ili posebnoj komisiji.[19]

5. Posebna izobrazba za povećanje sposobnosti i vještina službenika i pastoralnih djelatnika za promicanje provedbe prethodnih točaka.

Posebna priprema je prijeko potrebna, kako zbog prirode tako i zbog učinkovitosti ove vrste pastorala. […] Sve jasnije uočavamo potrebu za duhovnom, teološkom, pravnom i pastoralnom izobrazbom u sjemeništima i raznim novicijatima kako bi budući svećenici bili usmjereni prema problemima koje donosi pastoralna skrb za ljude u pokretu.[20]

6. Osposobljavati sjemeništarce za službu Crkve koja je po prirodi katolička i sve više univerzalna u svom živom izričaju, uključujući posebne tečajeve u njihove teološke studije kako bi se potaknulo njihovo znanje jezika kojima govore vjernici i dajući im priliku za pastoralno iskustvo u zemljama podrijetla migranata.

Briga o migrantima doista će uroditi plodom ako je budu provodili ljudi koji ih dobro poznaju [tj. mentalitet, razmišljanja, kulturu i duhovni život] i koji dobro poznaju njihov jezik. Time se potvrđuje već očitu prednost zbrinjavanja ljudi koji migriraju, posredstvom svećenika govornika njihova jezika**, i to sve dok je to potrebno.**[21]

5. SMATRATI MIGRANTE BLAGOSLOVOM

»Gostoljublja ne zaboravljajte: njime neki, i ne znajući, ugostiše anđele.« (Heb 13,2)

Božju milost često doživljavamo na iznenađujuće i nepredvidljive načine. Poslanica Hebrejima, koja se odnosi na susret Abrahama i Sare s trojicom muškaraca kod Mamre (Post 18), kaže da bi hodočasnici i stranci mogli biti neočekivani nositelji i glasnici Božje milosti. Stoga je potrebno primiti osobe u pokretu i migrante da bismo bili povezani s tim dragocjenim kanalom, putem kojega Bog želi obogatiti i ponovno oživjeti naše zajednice.

Izazov

U zemljama u kojima su migracijski tokovi značajni, mnoge katoličke zajednice imaju velik postotak migranata. U nekim slučajevima gotovo su svi župljani stranci. Nadalje, u nekim biskupijama podjela sakramenata i pastoralne službe već ovise o svećenicima koji dolaze iz inozemstva. Međutim, rijetko se na to gleda kao na blagoslov, kao na povoljnu priliku za ponovan procvat crkvenoga života, osobito tamo gdje, zbog sekularizma, duhovna pustinja prijeteće napreduje.

Odgovor

Katolička je Crkva pozvana razumjeti i cijeniti mogućnosti koje katolički migranti nude pridonoseći nov život domaćim zajednicama. To se može učiniti sljedećim djelovanjima.

1. Prepoznati prisutnost migranata u katoličkim zajednicama i poticati ideju da je takva prisutnost blagoslov i prilika za otvaranje Božjoj milosti koja može dati novu energiju crkvenom životu, ako migranti mogu biti nositelji nove oživljavajuće dinamike.

Posebnosti migranata jesu poziv da ponovno živimo bratstvo Pedesetnice, kada se razlike usklađuju Duhom **i milosrđe postaje vjerodostojno u međusobnom prihvaćanju. Tako iskustvo migracije može biti najava uskrsnog otajstva, u kojem smrt i uskrsnuće stvaraju novo čovječanstvo te u kojem više nema roba ni stranca (usp. Gal 3,28).**[22]

2. Dopustiti migrantima da u svojem bogatstvu vide vrijedan doprinos životu domaćih zajednica, stavljajući na raspolaganje sposobnosti i vještine stečene u zajednicama svojega podrijetla.

[…] Mnogi su migranti imali vrijednu ulogu od pamtivijeka. Prvi misionari koji su podupirali i pomagali rad apostola u područjima Judeje i Samarije bili su doseljenici. Migracije, kao nositeljice vjere, predstavljaju stalnost u povijesti Crkve i evangelizacije cijelih zemalja. Često u početcima kršćanskih zajednica, koje danas cvjetaju, nalazimo male kolonije migranata koji su se pod vodstvom svećenika okupljali u skromnim crkvama, kako bi slušali Božju riječ i molili Boga za hrabrost da se suoče s kušnjama i žrtvama svojega teškoga stanja.[23]

3. Pripremiti katoličke migrante da budu pravi misionari u zemljama dolaska, svjedoci svoje vjere i navjestitelji evanđelja. Ovo poslanje treba

prepoznati, promicati i podupirati učinkovitom međucrkvenom suradnjom.

Izbjeglice i drugi ljudi koji su prisilno raseljeni imaju velik potencijal za evangelizaciju […]., Potrebno im je osvijestiti njihov potencijal i ponuditi im potrebnu formaciju, ponajprije**, ponajprije prosvjetljujući ih o vrijednosti svjedočanstva, ali ne isključujući izričit navještaj koji uzima u obzir situacije i okolnosti, uvijek uz puno poštovanje prema drugima.**[24]

4. Promicati aktivno sudjelovanje katoličkih migranata u životu mjesnih župa, uključujući ih u župna pastoralna vijeća, ekonomska vijeća i druge pastoralne obveze.

Migranti se trebaju smatrati ne samo primateljima pastoralne skrbi Crkve, već i stvarnim suradnicima njezina poslanja. Dok Crkva nastoji ublažiti poteškoće s kojima se susreću živeći svoje opredjeljenje za Krista u novom okruženju, osobito u početnoj etapi integracije, njih to potiče da se uključe u život i poslanje Crkve.[25]

5. Predložiti nove pastoralne strukture kako bi se učinkovitije odgovorilo na sve veću prisutnost migranata, tj. međukulturalne župe, gdje pastoralni programi imaju za cilj izgradnju zajednice obogaćene različitostima.

Sveukupni pastoral ovdje znači prije svega zajedništvo koje zna vrednovati pripadnost različitim kulturama i narodima. (…) U tom smislu može se zamisliti međukulturalna i međuetnička ili međuobredna župa, gdje se istodobno pruža pastoralna pomoć domaćem stanovništvu i strancima koji žive na istom području. Tradicionalna teritorijalna župa tako bi postala povlašteno i stabilno mjesto međuetničkih ili međukulturalnih iskustava, uz zadržavanje određene autonomije pojedinih skupina.[26]

6. Razvijati inovativne katehetske i pastoralne programe koji uzimaju u obzir značajnu prisutnost drugoga naraštaja djece i mladih te međukulturalnu dinamiku koju oni mogu unijeti u domaće zajednice.

Tražimo da se osobita pažnja posveti djeci i mladim migrantima i useljenicima dok se nalaze između dviju kultura, posebice nudeći im priliku da postanu vođe stavljajući se u službu zajednice, te potičući zvanja među njima.[27]

7. Ponuditi posebnu izobrazbu stranim svećenicima koji služe u domaćim zajednicama, kako bi postali sposobni posrednici u promicanju oživljavajuće integracije između domaćih vjernika i novopridošlih vjernika.

Pažljiva i velikodušna suradnja među biskupijama važna je kako bi se osigurali svećenici i redovnici prikladni za ovu važnu službu. Smjernice za njihovo osposobljavanje i primanje od biskupije koja je domaćin, moraju se izraditi zajedno s biskupijom koja ih šalje. Tijekom boravka u biskupiji domaćinu, međunarodni svećenici i redovnici trebaju dugo i brižljivo usmjerenje i dobro prihvaćanje.[28]

8. Pripremiti službitelje i sjemeništarce da budu sposobni provesti u praksu već spomenute točke.

Ova se priprema mora temeljiti na proročkom otkrivanju primanja: na evanđeoskom pozivu na kršćansku solidarnost, na teološkom temelju ljudskih prava i na potpunom uvjerenju u dostojanstvo ljudske osobe. Očito je da je takva motivirana priprema najbolji preduvjet da se različite odredbe Crkve u korist migranata bilo koje vjere, kulture i društvenog stanja, mogu provesti brzo i u istinskom svećeničkom duhu.[29]

6. OSTVARITI EVANĐEOSKO POSLANJE

»Ako im je dakle Bog dao isti dar kao i nama koji povjerovasmo u Gospodina Isusa Krista, tko sam ja da bih se smio oprijeti Bogu?« (Dj 11,17)

Bog Otac, po Duhu Svetomu, nudi svima, bez izuzetka, životvorne darove vjere, nade i ljubavi u Isusu. Crkva ne smije ometati Božje poslanje ograničavajući tu univerzalnu ponudu u ime iskrivljenih vjerskih i etnocentričnih načela. Poslanje pripada Bogu, a On je to poslanje povjerio Crkvi. Crkva obnaša svoje poslanje vođena Duhom Svetim naviještajući evanđelje svim narodima.

Izazov

Mnoge katoličke zajednice dolazak migranata i izbjeglica drugih vjeroispovijesti ili bez vjere doživljavaju kao prijetnju svom učvršćenom vjerskom i kulturnom identitetu. To često dovodi do stavova nepovjerenja i sumnje koji sprječavaju bilo kakvu značajnu interakciju s njima.

Odgovor

Katolička Crkva pozvana je smatrati prisutnost brojnih migranata i izbjeglica drugih vjera ili bez vjere kao providnosnu priliku za ostvarivanje svoje evangelizacijske misije svjedočanstvom i blagohotnošću. To se može postići sljedećim djelovanjem.

1. Promicati misiološko mišljenje o migracijama kao znaku vremena i kao prilici za razmišljanje o tome kako Crkva može zagrliti svakoga, te širiti spoznaje toga promišljanja među vjernicima.

Kako bismo dali *razloge* pastoralne skrbi za migrante i izbjeglice, pozivam vas da produbite svoje teološko promišljanje o migraciji kao znaku vremena.[30]

2. Pripremiti domaće vjernike za susret s migrantima i izbjeglicama drugih vjera ili bez vjere, predstavlja konkretnu priliku za radosno svjedočanstvo koje može produbiti i ojačati katoličku vjeru.

Kršćani su stoga pozvani svjedočiti i prakticirati, osim duha tolerancije – koji je također vrlo velika politička, kulturalna pa čak i vjerska stečevina – poštovanje identiteta drugih, pokrećući, gdje je to moguće i prikladno, načine dijeljenja s ljudima različita podrijetla i kultura, također s ciljem *navještaja s poštovanjem* njihove vjere.[31]

3. Promicati stavove prihvaćanja i dobrotvornih usluga u korist svih migranata i izbjeglica prisutnih u domaćim zajednicama, kao prikladan način naviještanja milosrdne Božje ljubavi i spasenja Isusa Krista.

Zbog toga prisutnost migranata i izbjeglica – kao općenito ranjivih ljudi – danas predstavlja poziv na povratak nekih bitnih dimenzija našega kršćanskoga postojanja i naše ljudskosti, koje riskiraju zaspati u životnom standardu punom udobnosti. (…) Djelima milosrđa pokazujemo svoju vjeru (usp. Jak 2,18). A najveće dobročinstvo jest ono koje se iskazuje prema onima koji nisu u stanju uzvratiti, a možda ni zahvaliti.[32]

4. Pomoći domaćim zajednicama da se uključe u međureligijski dijalog, polazeći od čvrstog i uravnoteženog znanja o drugim religijama, koje nadilazi generalizacije i predrasude.

***Jedna je ljudska obitelj*, jedna obitelj braće i sestara u društvima koja postaju sve više multietnička i međukulturalna, gdje se čak i ljudi različitih vjera potiču na dijalog, kako bi se mogao pronaći miran i plodan suživot u poštivanju legitimnih razlika.**[33]

5. Uključiti u pastoralne programe na biskupijskoj i župnoj razini misije za migrante i za izbjeglice.

Migracije mogu stvoriti mogućnosti za novu evangelizaciju, otvoriti prostore za rast novog čovječanstva, naviještenog u vazmenom otajstvu: čovječanstva kojemu je svaka strana zemlja domovina i svaka domovina strana zemlja.[34]

6. Obrazovati službenike i sjemeništarce da budu sposobni provoditi navedene točke.

»Dušobrižništvo migranata nije djelo samo tih misionara kojima je povjeren taj zadatak, već je to djelo cijele mjesne Crkve, svećenika, redovnika i laika«35, i toliko je važno da mora postati predmetom »stalnoga napora proučavanja i produbljivanja s teološkoga, pastoralnoga i organizacijskoga gledišta«[35]**.**

7. SURAĐIVATI U CILJU ZAJEDNIŠTVA

»A imam i drugih ovaca koje nisu iz ovog ovčinjaka. I njih treba da dovedem i glas će moj čuti i bit će jedno stado, jedan pastir.« (Iv 10,16)

Naš poziv kao učenika misionara, krštenih članova Crkve, jest promicati i jačati zajedništvo i jedinstvo u različitosti, prema Isusovu uzoru. Pastir je taj koji se brine ne samo za one koji se inače smatraju »njegovim ovcama«, već i za cijelo čovječanstvo. Put zajedništva tada postaje put prema sveopćem bratstvu.

Izazov

Aktivnosti za pomoć migrantima i izbjeglicama raznih katoličkih subjekata često su fragmentirane i nekoordinirane. To može ugroziti učinkovitost apostolata, uzrokovati unutarnje podjele i rezultirati gubitkom sredstava.

Slični nedostatci utječu i na rad drugih organizacija koje se bave pružanjem pomoći migrantima i izbjeglicama.

Odgovor

Katolička Crkva pozvana je promicati učinkovitu suradnju između svih katoličkih subjekata, te između ovih i svih drugih organizacija. To se može postići sljedećim djelovanjem.

1. Zajamčiti koordinaciju napora svih katoličkih subjekata uključenih u pastoral migranata putem redovitih susreta, na kojima su svi pozvani dijeliti vizije i projekte za učinkovito djelovanje u zajedništvu s mjesnom Crkvom.

Stoga je potrebno utvrditi kako se mjesna Crkva može ojačati da bude u stanju suočiti se s budućim izazovima koji proizlaze iz određenog stupnja kontinuiteta obveza. U tu svrhu, katoličke karitativne organizacije trebaju uvijek blisko surađivati s mjesnim biskupijskim/eparhijskim ustrojstvom pod vodstvom dijecezanskog/eparhijskog biskupa. Što se tiče međunarodnih organizacija, nadležni dikasteriji Svete Stolice mogu ponuditi savjet i pomoć.[36]

2. Promicati suradnju između mjesnih Crkava iz zemalja polaska, prolaza i dolaska migranata i izbjeglica, na temelju zajedničke pastoralne odgovornosti. U konačnici, jedna je Crkva koja se brine o migrantima i izbjeglicama.

Sa svoje strane, Crkve iz kojih se polazi, one u prolasku i one koje primaju migracijske tokove, moraju znati kako povećati svoju suradnju za dobrobit onih koji odlaze i onih koji dolaze i, u svakom slučaju, onih koji imaju potrebu susresti na svom putu milosrdno Kristovo lice primanjem drugih.[37]

3. Poboljšati ekumensku suradnju, kako u molitvi tako i u djelovanju, počevši od promicanja zajedničkog pastoralnog plana među kršćanskim vođama koji služe na istom području.

Suradnja između različitih kršćanskih Crkava i različitih nekršćanskih religija u tom djelu ljubavi dovest će do novih etapa u traženju i ostvarenju dubljeg jedinstva ljudske obitelji.[38]

4. Povećati broj međureligijskih susreta na lokalnoj i nelokalnoj razini, kako bi zajedno promišljali o migraciji, branili prava migranata i izbjeglica, te širili poruku sveopćeg bratstva.

U tom pogledu Katolička Crkva osjeća sve važnijom potrebu za dijalogom koji, polazeći od svijesti o identitetu vlastite vjere, može pomoći ljudima da uđu u doticaj s drugim religijama. Dijalog ne označava samo razgovor, već i skup pozitivnih i konstruktivnih međureligijskih odnosa s ljudima i zajednicama drugih uvjerenja, radi međusobnog poznavanja.[39]

5. Promicati zajedničke akcije i suradnju među različitim vjerskim organizacijama, tijelima civilnog društva, vladama i međunarodnim agencijama, kako bismo zajednički težili širem cilju, prema većem *mi*.

U skladu sa svojom pastoralnom tradicijom, Crkva stoji na raspolaganju u zalaganju za provedbu svih predloženih inicijativa, ali za postizanje željenih rezultata neophodan je doprinos političke zajednice i civilnog društva, svatko prema vlastitim odgovornostima.[40]

ZAKLJUČAK

Rastući oslobođene svih strahova, osobito onih koji se temelje na pogrešnim percepcijama, katoličke su zajednice pozvane graditi mostove s pridošlicama, promičući istinsku *kulturu susreta*. Iskreno se nadamo da će ova knjižica pomoći čitateljima da postanu istinski graditelji mostova, željni da iskustvom produbе svoju svijest o bogatstvu, koje prisutnost migranata i izbjeglica donosi našim zajednicama.

Smatrajući svaku priliku za susret s migrantima i izbjeglicama u potrebi kao priliku za susret sa samim Isusom Kristom (usp. Mt 25,35), katoličke zajednice pozvane su razumjeti i cijeniti prilike koje migranti nude kako bi unijeli nov život u njihove zajednice i rasli u cijenjenju drugih, slavljenjem živahnih liturgija koje poštuju različite kulturne tradicije.

Katoličke zajednice pozvane su da prisutnost mnogih migranata i izbjeglica drugih vjera ili bez vjere smatraju providnosnom prilikom za obnašanje evangelizacijskog poslanja Crkve, svjedočanstvom i blagohotnošću.

Čineći to, katoličke zajednice prirodno će promicati učinkovitu suradnju

između svih institucija, pridonoseći slici i pozivu koji prorok Izaija upućuje Božjem narodu: »A sinove tuđinske koji pristadoše uz Jahvu da mu služe i da ljube ime Jahvino i da mu budu službenici, koji poštuju subotu i ne oskvrnjuju je i postojani su u savezu mome, njih ću dovesti na svoju svetu goru i razveseliti u svojem domu molitve. Njihove žrtve paljenice i klanice bit će ugodne na mojem žrtveniku, jer će se dom moj zvati dom molitve za sve narode« (Iz 56,6-7).

Zahvaljujući svijesti o prisutnosti migranata i izbjeglica koja, milošću Božjom, raste u katoličkim zajednicama, Crkva će i dalje isticati mnogostrukost svojih članova kao bogatstvo koje treba cijeniti, a doprinos prognanika kao priliku da snažnije i vidljivije izrazimo katolicitet naše vjere.

Za članove Katoličke Crkve ovaj se poziv pretvara u obvezu da budu još vjerniji onom *biti katolik*. […] Duh Sveti čini nas sposobnima prigrliti svakoga da bismo izgradili zajedništvo u različitosti, usklađujući razlike bez nametanja jednoličnosti koja depersonalizira. U susretu s različitošću stranaca, migranata, izbjeglica i u međukulturalnom dijalogu koji iz toga proizlazi, pruža nam se prilika da rastemo kao Crkva, da se obogaćujemo. Naime, gdje god bio, svaki je kršteni punopravan član mjesne crkvene zajednice, član jedne Crkve, stanovnik jedne kuće, član jedne obitelji.[41]

Doista, ove *Pastoralne smjernice* imaju za cilj potaknuti nas da počnemo od temelja i proširimo se do najudaljenijih granica naših zemalja kako bismo prihvatili, zaštitili, promicali i integrirali našu braću i sestre migrante i izbjeglice, gradeći Božje kraljevstvo u bratstvu i univerzalnosti, te se pridružili Zahariji dok pjeva sjećajući se: »zakletve kojom se zakle Abrahamu, ocu našemu: da će nam dati, te mu, izbavljeni iz ruku neprijatelja, služimo bez straha u svetosti i pravednosti pred njim u sve dane svoje« (Lk 1,73-75).

---

[1] Papa Franjo, *Opća audijencija*, 3. travnja 2019.

[2] EMCC, 41.

[3] Franjo, *Poruka za Svjetski dan migranata i izbjeglica*, Vatikan, 2014.

[4] ACR, 42.

[5] Ivan Pavao II., *Govor sudionicima sastanka Međunarodne katoličke komisije za migracije (ICMC)*, 2001.

[6] Franjo, *Susret Svetog Oca s profesorima i studentima koledža San Carlo u Milanu*, Dvorana Pavla VI., 6. travnja 2019.

[7] RSS, 25.

[8] Ivan Pavao II., *Poruka za Svjetski dan migranata i izbjeglica*, Vatikan, 2005.

[9] EMCC, 96.

[10] EMCC, 100.

[11] Franjo, *Apostolsko putovanje u Panamu u povodu 34. svjetskog dana mladih,* Susret s biskupima Srednje Amerike, 24. siječnja 2019.

[12] Franjo, *Poruka za svjetski dan izbjeglica i migranata*, Vatikan, 2017.

[13] Benedikt XVI., *Poruka za Svjetski dan migranata i izbjeglica*, Vatikan, 2012.

[14] ACR, 101.

[15] CMU, 40.

[16] LG, 13.

[17] EMCC, 34.

[18] Usp. EMCC, 103.

[19] Sveta Kongregacija za biskupe, *Naputak o pastoralnoj skrbi za migrante »De pastorali migratorum cura«*, Vatikan, 1969.

[20] CMU, 33.

[21] Sveta Kongregacija za biskupe, *Naputak o pastoralnoj skrbi za migrante »De pastorali migratorum cura«*, Vatikan, 1969.

[22] EMCC, 18.

[23] Ivan Pavao II., *Zbog migracija, narodi kojima je kršćanska poruka strana upoznali su, cijenili i često prigrlili vjeru,* Poruka za Svjetski dan migranata, 10. rujna 1989.

[24] ACR, 88.

[25] Australian Catholic Bishops' Conference, *On the Pastoral Care of Migrants and Refugees,* Statement, 2000.

[26] EMCC, 93.

[27] United States Conference of Catholic Bishops, *Strangers No Longer: Together on the Journey of Hope,* 2003.

[28] *Isto*.

[29] PMU, 5.

[30] Franjo, *Govor članovima Međunarodne federacije katoličkih sveučilišta,* 4. studenog 2017.

[31] EMCC, 9.

[32] Franjo, *Poruka za Svjetski dan migranata i izbjeglica,* Vatikan, 2019.

[33] Benedikt XVI., *Poruka za Svjetski dan migranata i izbjeglica*, Vatikan, 2011.

[34] Franjo, *Poruka za Svjetski dan migranata i izbjeglica*, Vatikan, 2014.

[35] PMU, 5.

[36] ACR, 102.

[37] Benedikt XVI., *Poruka za Svjetski dan migranata i izbjeglica,* Vatikan, 2012.

[38] RSS, 34.

[39] Kongregacija za katolički odgoj, *Odgoj za međukulturalni dijalog u katoličkim školama. Živjeti zajedno za civilizaciju ljubavi,* Vatikan, 2013., 13.

[40] Franjo, *Poruka za Svjetski dan migranata i izbjeglica*, Vatikan, 2018.

[41] Franjo, *Poruka za Svjetski dan migranata i izbjeglica*, Vatikan, 2021.